

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 108

יום כיפור תש"ע

זה הכסף ילך לצדקה ואני אכנס ואלך לחיים טובים ולשלום

יהודי אמריקני תרם שני מליון דולר למוסד תורני ידוע, וכאשר חתן את בנו תקופה קצרה לאחר מכן, ביקש הרב מישקובסקי להכיר לו טובה על תרומתו הנכבדת, באמצעות מכתב בכתב ידו של הגראי"ל שטיינמן שליט"א, ובו תודה בשם הארגון על פעלו הרב.

הרב שטיינמן שהעריך את פועלו של אותו ארגון, הסכים להתגייס לעזרה, והחל להעתיק את הנוסח שרשם לו הרב מישקובסקי מלה במלה. לפתע נעצר, הוא התבונן במשפט שהיה רשום לפניו: "וכידוע, כל מי שדואג לילדים של הקב"ה – ידאג הקב"ה לילדים שלו".

"את המשפט הזה אינני כותב", הבהיר לרב מישקובסקי.

"מדוע ולמה?" שאל.

"מהו המקור למשפט הזה?" בקש הרב לדעת.

"הרב מבריסק אמר כך", הגיעה התשובה.

"ובכל זאת, לגבי אותו עשיר, איני מסגל לכתוב דברי חנפה ושקר כאלו. כל חיי אני מתרחק מן החנפה..." נענה הרב ואמר.

"מדוע יש בכך שקר וחנפה?" תמה הרב מישקובסקי שוב.

"כמה הרויח אותו יהודי בשנה האחרונה?" שאל הרב שטיינמן במקום תשובה.

"עשרות מליוני דולרים" ענה לו.

"ומה לדעתך עושה בכספו אדם שהרוויח תוך שנה עשרות מליוני דולרים?... שני מליון מתוכם הוא נתן למוסד הנוכחי, חצי מליון נוסף נתן לעוד מוסד, ולאחר - עוד רבע מליון... ובסך הכל שלשה מליון דולר מתוך הכל הוא תרם למוסדות. אין ספק שזוהי תרומה יפה, אך היא מהוה בסך הכל אחוז אחד או שנים, לכל היותר, מרכושו האגדי..."

עשרת ימי תשובה - סגולתם של ימים אלו

הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל נהג לבאר את סגולתם של ימים אלו, על פי באור חדש במעשה סדום ועמורה. נאמר בתורה בפרשת וירא (יח, כא), שהקב"ה אמר על אנשי סדום: "ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה". ויש לעיין היכן למעשה נתקיימה ירידה זו, שהרי מיד לאחר מכן באו המלאכים לסדום! ושאלה נוספת, רש"י שם מביא שבאותו היום מנו תושבי סדום את לוט לשופט עליהם, ואם כך מסתבר שהוא היה ידוע כאדם השומר ומקפיד על כל הלכות סדום, קלה כבחמורה... אם כן, איך יתכן שכאשר באו המלאכים לעיר חרף את נפשו בעבורם, והזמינם לביתו למרות שהדבר נגד את חקי המדינה?

ותרץ רבי יעקב קמינצקי, שעצם ביאת המלאכים, היא היתה ה"בדיקה" שעשה הקב"ה לאנשי סדום. כאשר באו לעיר שפלה כסדום מלאכי עליון, קדושים וטהורים, הביאו עמם רוח של קדשה וטהרה. על לוט השפיע הדבר מיידית, והוא מיד השתוקק לקיים מצות הכנסת אורחים, למרות הסיכון הגדול שבדבר. אך אנשי סדום היו כה משחתיים, שאפילו ההארה המייחדת ששלח להם הקב"ה לא השפיעה עליהם, והם נותרו אדישים וקשי עורף! על כן נחתם גזר דינם למיתה, כי הקב"ה ראה שאין עוד סיכוי שיחזרו בתשובה.

אותה הבדיקה בדיוק, באר רבי יעקב, חוזרת ומתרחשת מדי שנה בשנה בעשרת ימי תשובה. הקב"ה מתקרב אל ברואיו, "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב". מי שהשפעה אדירה זו של קדשה משפיעה עליו לטובה, והוא מנסה להתחיל לתקן את דרכיו, אות הוא שעדין נותרה בו לחלוחית של טוב, והוא זוכה ונכתב לחיים. אך אם, חלילה, האדם נותר אדיש, וקרבת ה' איננה פועלת בלבו מאומה, זהו סימן שבתוכו פנימה הוא כבר מנתק לגמרי, ועליו נאמר "לא זכו - נכתבים למיתה".

הנרות של יום הכפורים, ועדין לא שבנו בתשובה, אוי ואבוי לנפשותינו!... ע"כ.

חבוק ונשוק ספר התורה

בספר "מראה יחזקאל" (כ"ז ע"ד) מובא משל נפלא אודות חבוק ונשוק ספר התורה, והמשמעות הטמונה במעשה זה:

משל למלך שהיו לו שלש בנות, והשיאן לג' אנשים. בראשונה עשה שדוך טוב מאד והשיאה לשר גדול, והיו דרים באהבה ושלוש והיה לה כל טוב.

את השניה השיא לסוחר שלא היה מזרע המלוכה, אך היה עשיר והיה לה כל מחסורה, רק שלא התנהג עמה כראוי לבת מלך, וכמה פעמים היה מקנטרה וגורם לה עגמת נפש, רק שכנגד זה, כשבא מהדרך הביא לה מתנות ומלבושים נאים והיה מפייסה.

ואת הבת השלישית השיא לבן כפר עני, אשר מלבד שלא התנהג עמה כראוי ותמיד התקוטט עמה ועבר על כל צויה ועשה לה התנגדות גדול, גם לא היה לה לחם לאכול ומלבושים וחיתה חיי צער גדול.

ויהי היום, יום הולדת למלך, ערך סעודה גדולה וזמן את כל ילדיו. הזוג הראשון נסעו לאבותם בשמחה גדולה ובכבוד גדול ונתקבלו בסבר פנים יפות.

החתן השני היה מצטער על שלא נהג עם בתו של המלך כהוגן וחשש פן יענישנו המלך, ואף על פי כן השיב ללבו שמחמת שאשתו תתקשט בתכשיטים ובבגדי צבעונים שעשה לה, יחוס עליו המלך.

אבל החתן השלישי, הכפרי, נבהל מאד והיה דואג איך יבוא לראות פני המלך, אחרי אשר צער כל כך את אשתו, ותשורה אין בידו להביא, במה יתרצה את אדוניו! ונתן עצות בנפשו להחניף לאשתו בדברי רצוי ופיוסים והתחיל לנהוג עמה בדברים רכים.

אז גערה בו אשתו ואמרה: כל משך הזמן היית מתקוטט עמי ומצערני באין לחם ושמלה, והייתי בעיניך כאחת השפחות, ועכשיו אתה רוצה לגנוב את דעתי ודעת אבי?! הנך נוהג עמי בערמה, ובכונתך לשוב אחרי כן לקלוקלך! והנמשל: כבודה בת מלך זו התורה הקדושה, וראש השנה הוא כביכול יום הולדת מלכותו בכל משלה, בו ממליכים אנו אותו על כל העולם.

והנה השידוך הראשון המה גדולי הדור וצדיקיו, המחזיקים בתורה, במצוות ובמעשים טובים, ומעולם לא עברו על רצון התורה, המה רצים היום בשמחה להתיצב לפני אדון כל העולמים.

"אתם רוצים שאכתב שהוא דואג לילדיו של הקב"ה... אכן, אלו היה נוהג ההפך - נותן את כל עשרות המליונים שיש לו לבניו של הקב"ה, הזקוקים נואשות לכך, כשלעצמו הוא מותיר את שלשת המליונים הנותרים - אז היה באמת ובתמים דואג להם..."

חוטפין מצוות...

מובא בספר "שמוש חכמים": רבי יהודה זאב סגל זצ"ל, ראש ישיבת מנצ'סטר שבאנגליה, היה נוהג מידי שנה, בערב יום כפור לספר לתלמידיו את המעשה הבא:

רבנו ה"חתם סופר" קרא פעם לבתו בערב היום הקדוש ובקש ממנה: "לכי עתה לבית פלוני אשר בקצה העיר, מתגורר שם בחור יתום. אמרי נא לו, שלאחר יום כיפור, אשדך אותו עם יתומה פלונית. לאחר מכן, תגשי אל הבחורה היתומה, שמתגוררת בקצה השני של העיר, וגם לה תאמרי, כי לאחר יום כיפור, אשדכנה עם אותו יתום."

שמעה בתו של "החתם סופר" את הבקשה, ותמהה. שאלה היא את אביה הגדול:

"אבא, הלא עומדים אנו סמוך לתפלת "כל נדרי", השעה קרבה, ועלינו ללכת כבר לבית הכנסת. מוטב שאלך אל היתום והיתומה לאחר יום הכפורים."

נענה אביה ואמר לה: "בתי! את המצוה הזו אני צריך לקחת עמי לבית הכנסת..."

"עשרתם ערבתם הדליקו את הנר"

בספר "תורות ועובדות מבית רבותינו" מספר על האדמו"ר מסאטמר זצ"ל שהיה רגיל להזכיר בסעודת ערב יום הכפורים את המאמר הבא:

הרה"ק ר' שלום מבעלז זיע"א היה רגיל לדרוש בכל ערב יום כפור לפני כל נדרי לפני כל הקהל בקול רם, בשאגת ארי ובבכיה עצומה, עד שכל הקהל נמסו כדונג וגעו בבכיה, ואפלו לב אבן היה נמוח ונתעורר לתשובה, אשרי העם שככה לו, שהיו שומעים קול חוצב להבות אש מאבי עד שר שלום.

הוא היה מביא את מאמרם ז"ל: "שלשה דברים צריך לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: "עשרתם ערבתם הדליקו את הנר" ומפרשו כך: "ערב שבת עם חשכה" - היינו ערב יום כפור עם חשכה, אז צריך כל אדם לומר שלשה דברים: "עשרתם" - עוד מעט עוברים חולפים עשרת ימי תשובה, "ערבתם" - גם ערב יום כפור כבר חלף עבר, "הדליקו את הנר" - ואף הדליקו כבר את

בתום ימי השבעה, עלו הבנים לקבר, ונדהמו למראה עיניהם. חלקת הקבר של אביהם היקר, נכרתה בתוך בית קברות של ספק יהודים, ובודאי לא כפי הראוי לו בחלקת שומרי שבת!

מתוך זעזוע עמוק, הלך הבן, הרב מאיר בן שושן אל רבי נסים קרליץ, לשאול לדעתו, והוא הורה לו מיידית, לפתוח את הקבר ולהוציא את הנפטר. הבן נגש גם אל מורו ורבו, רבי שמואל שאמר לו גם כן, להעביר מיד את האב.

אולם במשרד הבריאות הביעו התנגדות למעשה ולא אפשרו בשום אופן לבצע את הפסק.

לאחר שכנועים ושידולים מרבים, הסכימו בסופו של דבר לאשר זאת, אולם בתנאי, שהדבר יעשה בעוד שנה. הם נמקו את החלטתם בטענה, כי בשלב זה, שבוע לאחר הפטירה, פתיחת הקבר תהיה כרוכה באי נעימות רבה, כתוצאה מתולעים וריחות רעים, אבל לאחר שנה, יתאפשר הדבר, אז נתן יהיה לפתוח את הקבר ולהוציא את העצמות.

כמובן שהמשפחה התנגדה נחרצות, ולאחר ששאלו שוב את דעת הרבנים, וקבלו תשובה חד משמעית כי יש לפנות את גופת האב ללא שהיות, הסכימו במשרד הבריאות לתת את האשור המיוחד המאפשר לפתוח את הקבר מיידית.

הם פתחו את הקבר בנוכחות רופאים, ומצאו גופה שלמה, בלי תולעת אחת וללא ריח כלל!

השמועה פשטה בין אנשי דימונה, וכולם הגיעו להשתתף בהלוויה, שיצאה מבאר שבע לעירם.

הספור הזה לא בן אלפים שנה... אלא מלפני כמה שנים! כשנדע הענין, הלכו לברר ולחקור אודות הנפטר, ושמעו עליו שבחים גדולים. במיוחד בלטו שני דברים: האחד, שבהיותו בבית הכנסת, בזמן פתיחת ההיכל בין בשבת ובין ביום חול היה תמיד הראשון לנשק את ספר התורה. והשבח השני שאמרו עליו, שהיה שומר פיו מלדבר דברים אסורים.

ועל חטא שחטאנו לפניך בבטוי שפתים

חובתו של כל אחד ואחד להשמר מאד בקיום כל דבר היוצא מפיו, כפי שנאמר (במדבר ל, ג): "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה", שכן בטוי שפתים שאינו ראוי עלול לקטרג על האדם ביום הדין.

עד כמה גדולה חובת השמירה והזהירות מכל הבטחה ונדר, נוכל ללמוד מן הספור הבא שהתרחש עם ה"חטם סופר" המובא בספר "חוט המשלש".

השידוך השני הם הבינוניים אשר לפעמים עוברים עברות ומתרפים מקיום המצוות, אלא שמכל מקום מחזיקים לומדי תורה ועוסקים מעט במצוות וגמילות חסדים בממונם, ועל כן יש להם קצת מליצה.

אבל השידוך השלישי הם אותם שאין בהם לא תורה ולא מצוות, ואדרבה, התורה ולומדיה בזויים בעיניהם ולא ישאו פני זקן, רק הולכים אחרי שרירות לבם, אך בהגיע ליל כל נדרי הם לוקחים התורה ומחבקים ומנשקים.

נעדרות נשיקות שונא כזה, אוי לאותה בושה, מדוע שהתורה תליץ בעדם והמה בועטים ומבזים אותה כל ימות השנה.

ומעתה נחפשה דרכינו מאיזה כת אנחנו. הרי לכת א' ודאי לא הגענו והלואי שנגיע לכת הב', אבל אם מהכת הג' אנחנו, באיזה פנים נבוא לבקש שהתורה תמליץ טוב בעדנו, בושנו במעשינו וכו', לא נחפש אמתלאות כי דובר שקרים לא יכון.

מודה ועוזב ירוחם. בעוד שפתוחין שערי תשובה נקבל על עצמנו עול תורה ומצוות ומעשים טובים וכבוד התורה, ובזה יזכנו השי"ת שיהא חלקנו עם כל הצדיקים, ונזכה לגדל בנינו לתורה בלי צער ודאגה, ולהיות מאותם הנאמר עליהם "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה", אכי"ר.

ועל ידי חבוק ונשוק ספר התורה

ידידי **רבי מאיר בן שושן**, למד איתי בכולל בית הלל וזכה לגדול בתורה ואף חיבר ספרים.

בבחרותו למד אצל **רבי שמואל אויערבאך שליט"א**, בישיבת מעלות התורה בירושלים. הוריו התגוררו בדימונה, בדרום הארץ.

אביו של הרב מאיר בן שושן, היה יהודי הנראה פשוט לכאורה, הוא התגורר בדימונה, ולאחר שהזדקן, עבר להתגורר יחד עם בנו בבאר שבע.

כאשר נפטר האב, היה זה ביום ששי. בני המשפחה התלבטו היכן לקבור אותו: האם בדימונה – עיר מגוריו, שם כל מכריו יוכלו להשתתף בהלוויה, או בבאר שבע מקום מגוריו הנוכחי. כיון שהזמן היה מגבל, והשבת קרבה לבוא, חששו שלא יספיקו לנסוע עד דימונה ולכן יש לקברו בבאר שבע.

הבנים של הנפטר נהגו כפי מנהג ירושלים, ולא יצאו להשתתף בהלוויה, אלא לוו מן הבית, ולאחר מכן יצאה ההלוויה לבית הכנסת ואנשי החברה קדישא' סימו את הקבורה.

כידוע, היה ה"חתם סופר" תלמידו המובהק של רבי נתן אדלר, הידוע בכינוי "הנשר הגדול". כאשר התמנה רבי נתן אדלר לשמש כאב"ד בוסקוביץ, הוא נפרד מכל מכריו וביניהם מתלמידו האהוב רבי משה סופר, מאחר שהדרך מפרנקפורט לבוסקוביץ היתה ארכה וקשה מאד, ולא היה שידך להצטרף למסע זה.

כאשר נגש רבי משה סופר להפרד, שאלו רבי נתן: "מה אתה מבקש?", ומיד השיב ה"חתם סופר": "לראות את פני רבנו בוסקוביץ".

רבי נתן חיך, ורק אז הבחין ה"חתם סופר" שהוא לא הוסיף לבקשה את המלים "בלי נדר", אמנם הוא ידע כי הדרך ארכה, ורבו לא אבה לקחתו לשם, אך מאחר שהוא הוציא את המלים מפיו, הוא החליט שהוא חייב לקים את דבריו, ומיד החל לרוץ רגלית אחר מרכבת רבו.

כאשר הגיע רבי נתן לתחנתו הראשונה בדרכו, הבחין באכסניה ברבי משה סופר, תלמידו. מיד שאלו לפשר המצאו כאן, וה"חתם סופר" השיב לו, שהואיל והוא לא אמר "בלי נדר", עליו למהר וללכת אחריו למקומו החדש.

נענה רבי נתן אדלר ואמר: "אני נסעתי בעגלה, ולמרות זאת הקדמת ובאת לפני... אין זאת אלא שהיתה לך קפיצת הדרך... אך אם רצונך לבוא עמי הוא כה עז – תוכל להצטרף למרכבת!".

על חטא שחטאנו לפניך בדבור פה

דבור פה יכול להכשיל את האדם אף כשהוא בלמוד תורה. יתכן ששיח שפתותינו הוא בדברי תורה ויש בו חטא! הכיצד?!

בספר "מלך ביפיו" אודות רבי יחזקאל אברמסקי, מובא מעשה הממחיש מציאות שכזו.

רבי יחזקאל הצטיין במיוחד, בעניינים של בין אדם לחברו, ונודע היה ברגישותו הרבה שלא לצער את הזולת ושלא לפגוע בכבודו של מאן דהוא אפילו כחוט השערה. הוא גלה בזה ערנות רבה וזהירות מפלגת, אף בנסבות שלא שער אדם בעולם.

מרגלא בפומיא: יש דינים הנוגעים לבין אדם לחברו שאסור לעורר בהם שאלות, אלא נדרשת הכרעה מתוך זהירות בכבוד הזולת, אשר היא בלבד תביא למעשה הרצוי. כפי שאמרו חז"ל בעניני פקוח נפש (ירושלמי יומא פ"ח ה"ה) שאם מתעוררת שאלה כיצד לנהוג, לעתים יש להכריע מיד, ולא לשאול, שלא יהיה בבחינת: "הנשאל מגנה והשואל הרי זה שופך דמים" – כן הדבר בעניני בין אדם לחברו, יש להזהר שלא להגיע לגנאי ולשפיכות דמים.

מעשה היה שהזמינוהו ראשי "התנועה להפצת תורה" שיבוא להרצות שיעור באחד מן היכולים שהקימו בערי השדה. נעתר להם הרב אברמסקי וטרח ובא בנסיעה מיגעת של אותם ימים, והגיע אל היכולי ששכן בעירה של עולים חדשים. הוא מסר לפני האברכים שיעור מקיף בהלכה הנמשך שעה ארוכה. כהרגלו, דבריו היו כ"קילורין לעינים" והכל שאבו קורת רוח מהשיעור.

בחתימת דבריו, עת עמד לסיים את השיעור, עצר ופנה אל קהל השומעים במלים הבאות:

"אפרש לכם, כי מטרת בואי לכאן, לא היתה בכדי להשמיע חידושי תורה. אין אתם זקוקים כלל לחידושים שלי... אלא אם חכמה אין כאן – זקנה יש כאן. באתי לבקש ממכם שלא תכנסו חלילה אל הרב המקומי כדי להשתעשע עמו בפלפולא דאוריתא. תלמיד חכם הוא, מורה הוראה הנו, אולם אין הוא רגיל בדרך הלמוד שקבלתם אתם, בישיבות של ימינו, ואיננו בקיא בסגנון שלכם. אם תבואו אצלו ותשוחחו עמו בחידושי תורה – 'שמועסן אין לערנען' אפשר שתגרמו לו בושה וחלישות הדעת. וזהו דבר שאסור לגרום לאף איש יהודי, כל שכן למרא דאתרא שהוא נושא דגל התורה בישוב זה, אשר כולנו חייבים בכבודו. יתרה מזו, עלינו לפאר ולרומם את קרנו, קרן התורה, בעיני אנשי קהילתנו!

שימו לב לדברי אלו, שחשובים המה בעיני יותר מכל החידושים שהשמעתי כאן קדם לכן, ולשם כך הטרחתי עצמי לבוא עליכם".

כך המחיש רבי יחזקאל, כי אפשר ששיחה בדברי תורה, תהווה כשלון וחטא של דבור פה!

